

**משבר בשוקי ההון בספטמבר 2008 –
ירידות חדות בשערי המניות ואיגרות החוב בבורסה**

ספטמבר, היה אחד החודשים הדרמטיים והקשים בשוקי ההון בעולם ובישראל, בשל התגברות משבר ה"סאב פריים" וקריסת בת השקעות ובנקים גדולים בארה"ב ובאירופה שגרמו להתמוטטות שוקי ההון הבינלאומיים. המשבר הגלובלי השפיע בעוצמה גם על ישראל ומדד ת"א-100 ירד בשיעור חד של כ-18%, עד ה-18 בחודש. בשבוע המסחר האחרון, התהפכה המגמה, בעקבות התגבשות תוכנית החירום של הממשל האמריקני לבלימת המשבר הפיננסי, ובסיכום חודשי ירד מדד ת"א-100 בכ-12% ומתחילת השנה ירד בכ-27%. יצוין כי ביום ה-21 בספטמבר, בעקבות הידיעות על תוכנית ממשלת ארה"ב לחילוץ המשק מהמשבר, עלו מדדי ת"א-100 ות"א-25 בשיעור חד של 10.3% ו-8.4%, בהתאמה ולראשונה הופעלו מנתקי זרם בעליית שערים. בתחילת אוקטובר חריפו ירידות השערים בארץ ובעולם.

ירידות שערים חדות אפיינו את כל מדדי המניות, כאשר מדד נדל"ן-15 בלט עם ירידה בכ-20% בספטמבר והשלים ירידה של כ-56% מתחילת השנה.

מדד איגרות החוב, שירד אף הוא החודש בכ-3%, נותר גבוה בכ-1% מהרמה בה היה בתחילת השנה, כאשר את הירידות הובילו החודש איגרות החוב הלא-ממשלתיות שירדו בכ-6.2%. איגרות החוב צמודות המט"ח, ירדו בכ-6% בספטמבר ובכ-11% מתחילת השנה, בהשפעת החלשות הדולר ביחס לשקל. איגרות החוב צמודות המדד ירדו בכ-4%, לאחר עלייה של כ-5% מתחילת השנה ואילו איגרות החוב הממשלתיות הלא צמודות נותרו כמעט ללא שינוי ובלטו עם עלייה של כ-4% מתחילת השנה.

בספטמבר, חלה עלייה קלה במחזורי המסחר בשוקי המניות והאג"ח, לעומת החודש הקודם והם הסתכמו בכ-2.2 וכ-4.1 מיליארד שקל, בהתאמה, והיו גבוהים מעט מהמחזור הממוצע מתחילת השנה. גם בנגזרים חלה עלייה בפעילות לעומת החודש הקודם, כאשר באופציות על מדד ת"א-25 נסחרו כ-430 אלף יחידות ביום – גבוה בכ-30% מהמחזור הממוצע מתחילת השנה. באופציות הדולריות, על רקע התנודתיות בשער הדולר, נסחרו כ-44 אלף יחידות ביום, בדומה לממוצע מתחילת השנה, כאשר ב-22 בספטמבר נרשם מחזור שיא בהיקף של כ-163 אלף יחידות.

גם בספטמבר, עם פרוץ המשבר העולמי, החריף מאד השפל בשווקים הראשוניים ובשוק המניות בוצעה הנפקת זכויות אחת בלבד ע"י כור, שגייסה החודש כ-680 מיליון שקל באמצעות זכויות, בהנפקה שנייה השנה. כמו כן, בוצעו שתי הקצאות פרטיות בסך של כ-65 מיליון שקל. בסיכום מתחילת השנה גויסו בשוק המניות, בהנפקות לציבור ובהקצאות פרטיות, כ-5 מיליארד שקל בלבד, לעומת סכום שיא בהיקף של כ-21 מיליארד שקל בכל שנת 2007.

במסגרת ההפרטה, לאחר הפסקה בת יותר משנה, גייסה מדינת ישראל כ-1.1 מיליארד שקל במסגרת מימוש אופציה לרכישת כ-10.7% ממניות בזק, שברשותה, ע"י בעלת השליטה – קבוצת אייפקס-סבן-ארקין, המחזיקה עכשיו כ-40% ממניות החברה.

בשונה משוקי המניות והאג"ח, הצמיחה המואצת בשוק מוצרי המדדים התחדשה בספטמבר, לאחר הפסקה בת חודש, והונפקו 40 סדרות חדשות. מתוכן, 32 אופציות כיסוי – מחציתן אופציות כיסוי על מניות הנסחרות בחו"ל ("גוגל", "פוטאש", "אפל", "ברקשייר" ו"אקסון מוביל"); 8 אופציות כיסוי על מדדי מניות בחו"ל (NASDAQ 100, DAX); ו-8 סדרות על הנפט. כיום נסחרות בבורסה 338 סדרות של מוצרי מדדים, 67 מהסדרות הן אופציות כיסוי. מחזור המסחר בכל מוצרי המדדים, בספטמבר, מהווה כ-22% ממחזור המסחר במניות וממחזור המסחר באיגרות חוב לא-ממשלתיות.

הממשלה גייסה החודש בבורסה סכום של כ-5.2 מיליארד שקל, כ-68% מהסכום גויסו באמצעות אג"ח לא צמודות וכ-32% באג"ח צמודות מדד. מנגד, לא נרשמו החודש פדיונות של קרן איגרות חוב. כלומר, סך הגיוס נטו של הממשלה בספטמבר הסתכם בכ-5.2 מיליארד שקל ומתחילת השנה הסתכם בכ-24 מיליארד שקל.

בשוק האג"ח הראשוני גייס הסקטור העסקי בספטמבר, מהציבור וממוסדיים, כ-2.5 מיליארד שקל:

- החודש בוצעו רק ארבע הנפקות לציבור בהיקף של כ-1.7 מיליארד שקל. בלטו - **דיסקונט מנפיקים ופועלים הנפקות**, שגייסו כ-0.9 וכ-0.6 בהתאמה. מתחילת השנה גייסו הבנקים כ-8 מיליארד שקל, המהווים כמחצית מהסכום שגויס בהנפקות אג"ח לציבור. סכום נוסף של כ-0.3 מיליארד שקל גויס החודש בארבע הקצאות פרטיות של אג"ח צמודות מדד.

נתונים עיקריים
(במיליוני שקלים)

2006	2007	1-9/2008		
1,453	2,075	2,093	מניות	מחזור מסחר יומי ממוצע
1,709	3,281	3,846	אג"ח	
11,884	21,389	5,128	מניות ⁽¹⁾	גיוס הון בישראל
47,301	87,117	22,008	אג"ח לא ממשלתי ⁽²⁾	

(1) כולל הקצאות פרטיות ומימוש אופציות; לא כולל גיוס הון בחו"ל.

(2) כולל אג"ח חברות, מובנות, תעודות פיקדון, אג"ח נ.ש.ר, רצף מוסדיים ומימוש אופציות; לא כולל הקצאות פרטיות לחברות בנות.

- סכום נוסף בסך של כ-0.5 מיליארד שקל גויס ממשקיעים מוסדיים - מרביתו, כ-0.4 מיליארד שקל, ע"י בנק פועלים במסגרת רצף מוסדיים.
- בסיכום מתחילת השנה גייס הסקטור העסקי, מהציבור וממשקיעים מוסדיים, כ-22 מיליארד שקל, לעומת סכום שיא בהיקף של כ-87 מיליארד שקל בשנת 2007.

בכל קרנות הנאמנות לסוגיהן נרשמו בספטמבר פדיונות, למעט הקרנות הכספיות שהושקו בתחילת השנה והמשיכו לבלוט עם יצירות בהיקף של כ-2.6 מיליארד שקל ומתחילת השנה כ-22 מיליארד שקל.

בקרנות האג"ח התגברו הפדיונות והם הסתכמו החודש בסכום ענק בהיקף של כ-4.5 מיליארד שקל, נטו, לאחר פדיונות בהיקף כולל של כ-9.4 מיליארד שקל בשמונה החודשים הקודמים. בקרנות הנאמנות המנייתיות, בקרנות השקליות ובקרנות הנאמנות המשקיעות בחו"ל נרשמו החודש פדיונות, בהיקף של עד כ-0.6 מיליארד שקל, כאשר סך הפדיונות נטו בקרנות אלה מתחילת השנה הינו כ-4 מיליארד שקל, בכל סוג.

	<u>1-9/2008</u>	<u>ספטמבר 2008</u>	
1. ערך שוק (מיליארדי שקלים)			
א. מניות והמירים	663.3	663.7	
ב. איגרות חוב (ממשלתיות ואחרות)			
ג. מלווה קצר מועד	70.1		
2. מחזורי מסחר יומי ממוצע (מיליוני שקלים)			
א. מניות והמירים	2,093	2,217	
ב. איגרות חוב	3,846	4,121	
ג. מלווה קצר מועד	714	996	
3. נגזרים ממוצע יומי (באלפי יחידות)			
א. אופציות וחוזים על מדד ת"א-25	340	434	
ב. אופציות וחוזים על מט"ח	46	46	
4. גיוס הון וחברות חדשות			
א. מספר "חברות מניות חדשות" בבורסה	3	0	
ב. מספר הנפקות לציבור			
ב.1. מניות והמירים	19	1	
ב.2. איגרות חוב לא ממשלתיות (ללא מוסדיים)	42	4	
ג. היקף ההנפקות וההקצאות (מיליוני שקלים)			
ג.1. מניות והמירים*	6,005	745	
ג.2. איגרות חוב לא ממשלתיות*	5,128	680	
ג.3. איגרות חוב נ.ש.ר ו"רצף מוסדיים"	22,008	2,535	
ג.4. איגרות חוב ממשלתיות נטו	4,461	461	
	37,275	5,227	
	24,100	5,227	
5. שינוי נומינלי במדדי שערים			
א. כל המניות וההמירים	-27.8%	-11.8%	
ב. ת"א-25	-27.1%	-11.9%	
ג. ת"א-100	-30.4%	-12.5%	
ד. "יתר"	-33.5%	-11.1%	
ה. תל-טק 15	-43.6%	-14.8%	
ו. איגרות-חוב	0.8%	-2.9%	
6. מספר חברות שמניותיהן רשומות	647		
7. גיוס נטו בקרנות נאמנות (מיליוני שקלים)			
א. קרנות מניות	-3,014	-3,147	
ב. קרנות אג"ח	-3,642	-405	
ג. קרנות שקליות	-13,851	-4,510	
ד. קרנות כספיות	-3,550	-201	
ה. קרנות חו"ל	22,005	2,571	
ו. קרנות שונות	-3,922	-595	
	-54	-7	
נורית דרור			
יחידת המחקר			

* כולל מימושי אופציות; לא כולל הקצאות לחברות בנות ומוצרי מדדים.